

דיווח ESG בישראל - בין אסדרה לאסטרטגיה

24.12.24

התכנסנו היום לדיון המתמקד בעיצוב עתיד הסביבה, החברה והממשל (ESG) בעסקים בישראל. הנוף הגלובלי עובר טרנספורמציה מהירה, המונעת על ידי ציפיות גוברות של בעלי עניין והבנה גוברת כי ESG אינו רק תרגיל ציות, אלא מרכיב בסיסי של פרקטיקות עסקיות בנות קיימא ואחראיות, הקשורות קשר ישיר עם יצירת ערך לטווח ארוך ולהצלחה תאגידית.

שינויי האקלים מהווים איום משמעותי ורב-פנים בעל השלכות כלכליות וחברתיות שעלולות להיות הרוות אסון. חוסר פעולה עלול להיות הרבה יותר יקר מאשר פעולה.

עסקים שלא יטפלו באופן יזום בסיכונים שינויי האקלים עלולים לעמוד בפני הפסדים כספיים משמעותיים ונזק למוניטין. לעומת זאת, חברות המאמצות ושיאמצו קיימות, מסתגלות ויסתגלו באופן יזום, צפויות להשיג יתרון תחרותי, ויפתחו הזדמנויות משמעותיות בכלכלה המתפתחת. כמובן, שלממשלות גם כן יש תפקיד קריטי, בין היתר, על ידי יצירת מסגרות המדיניות הדרושות, מתן התמריצים וההשקעות הדרושים, אכיפה ועוד.

המסמך שלפנינו ממחיש ברהיטות את שינוי התפיסה. בעולם, גופי הרגולציה פועלים בהחלטיות. ה-CSR וה-CSDDD של האיחוד האירופי, המסגרת של מועצת תקני הקיימות הבינלאומית (ISSB) ואף הגילויים הקשורים לאקלים של ה-SEC (שמימושם נתון בימים אלה באי וודאות), מסמלים הערכה מחודשת מעמיקה של האופן שבו תאגידים צריכים לפעול ולתקשר עם בעלי העניין שלהם.

אלה לא רק טרנדים; הם משקפים הכרה בסיסית בקשר התלות ההדדית בין קיימות סביבתית, אחריות חברתית, ממשל תאגידי חזק וביצועים פיננסיים ארוכי טווח.

חברות נבחנות יותר ויותר ונכון שכך יהיה, לא רק על פי התשואות הפיננסיות שלהן, אלא על תרומתן הכוללת לעתיד בר קיימא ושווינו יותר.

יש מאמרים המאגרים את ההתמקדות המסורתית במיקסום ערך לבעלי המניות (SVM^1) ומציעים מעבר למיקסום רווחת בעלי המניות (SWM^2). כלומר, מיקסום הערך לבעלי המניות לא בהכרח ממקסם את רווחתם של כל בעלי המניות. מיקסום הערך לבעלי המניות במקרים רבים אינו מביא בחשבון את ההשלכות החברתיות והסביבתיות של פעולות

¹ Shareholders Value Maximization

² Shareholders Welfare Maximization

התאגיד, מה שנקרא השפעות חיצוניות. מיקסוס הרווחה כרוך בהתחשבות ברווחתם הרחבה יותר של בעלי המניות, תוך שיקולים אתיים ואחריות חברתית.

עבור ישראל מדובר בהזדמנות משמעותית, לצד אתגרים לא מבוטלים. בעוד שקיימות יוזמות, חלקן וולונטריות ראויות לשבח – כמו אלה של רשות ניירות ערך, הפיקוח על הבנקים ורשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון – נדרשת גישה מקיפה ופרואקטיבית יותר. עלינו להימנע מגישה תגובתית המונעת על ידי ציות ובמקום זאת לאמץ שילוב אסטרטגי של עקרונות ESG כדי לשפר את מעמדנו התחרותי בשוק העולמי.

בהקשר זה ראוי לציין את הביקורת שערכה זה לא מכבר הרשות לניירות ערך, בה בין היתר נכתבה עמדת סגל הרשות כי על התאגידים המדווחים לפעול לעמידה בחובות הגילוי ולספק מידע על הסיכונים הסביבתיים הרלוונטיים לפעילותן וכי מומלץ שיפעלו למיסודם של תהליכים שיבטיחו זיהוי והערכת הסיכונים. כמו כן, סגל הרשות נתן דגש על חשיבות הערכת הסיכונים הסביבתיים ונקט בלשון המלצה בנוגע למתודולוגיה, הערכת מכלול הסיכונים והמלצה לבחירת מי מתקני הדיווח המקובלים.

אין כל ספק שיש בביקורת זו בכדי להיות צעד בכיוון הנכון, אך, בצניעות ובהערכה, אין בו די. כך עולה מהמלצה נייר העמדה בו עסקינן³ לגבי יפורט בהמשך, בו קיימת קריאה מנדטורית שתבוא מהרשות לניירות ערך לתאגידים מדווחים, לפיה תחול חובת פרסום דיווח ESG שנתי הערוך על בסיס תקני ISSB, למעט תאגידים קטנים, בכפוף למתן תקופת הערכות מתאימה.

במציאות העסקית כיום, תאגידים ישראליים המעוניינים להשתלב בשרשראות ערך גלובליות ולהציע מוצרים ושירותים בשווקים גלובליים, נדרשים לעמוד בשורה של דרישות דווח ודרישות מהות בתחומי ה-ESG אליו נלווה מערך רחב היקף ומורכב של רגולציות דיווח ומהות הקשורות ומזינות זו את זו, מנגנוני תמרוץ וכיו"ב, זאת בכדי לאפשר ללקוחותיהם ו/או לספקיהם הבינלאומיים ולגופים פיננסיים המממנים אותם לעמוד בדרישות רגולטוריות בתחום.

המסר המרכזי הינו שעלינו להתעלות ולשלב את עולמות ה-ESG בליבת הארגונים שלנו. אין זה מספיק לעמוד בדרישות דיווח מינימליות; עלינו להטמיע עקרונות ESG עמוק בתכלית החברות, אל תוך המשימות, החזונות והיעדים האסטרטגיים שלנו. מטרת החברה צריכה לבטא בבירור את מחויבותה לאחריות סביבתית, אחריות חברתית וממשל תקין.

מחויבות זו אינה צריכה להיות נספח נפרד, אלא היבט יסודי של זהות הארגון והאסטרטגיה שלו. החזון חייב להקיף עתיד שבו הארגון ממלא תפקיד חיובי בהתקדמות חברתית וסביבתית, כאשר התוכנית האסטרטגית כוללת מדדי KPI מדידים של ESG המקשרים בין קיימות ליצירת ערך.

³ אסדרת דיווח ESG בישראל – תובנות והמלצות, ר"ח שלומי שוב ור"ח שושי כהן

בחירת מסגרת הדיווח הנכונה היא קריטית. תקני ISSB מציעים מסגרת גלובלית עקבית ומקיפה, המיועדת לשילוב חלק עם הדיווח הכספי הקיים, ותוך שימת דגש על מהותיות כדי להבטיח שהגילויים רלוונטיים ישירות לקבלת החלטות של משקיעים.

ה-ISSB מכיר בכך שגישה של "מידה אחת מתאימה לכולם" אינה מעשית. חברות נבדלות זו מזו באופן משמעותי בגודל, במשאבים, בתעשייה ובמיקום הגיאוגרפי, ומכאן נדרשת התאמת רמת התחכום והפירוט לנסיבות הספציפיות של הגוף המדווח. מכאן, יש לתמוך בגישה מאוזנת שהינה קפדנית מספיק כדי להיות משמעותית אך גמישה מספיק כדי להיות מעשית עבור מגוון רחב של ארגונים. גישה זו מדורגת ליישום, מתחילה בחברות ציבוריות גדולות יותר ומתרחבת בהדרגה, מאזנת בין השפעה מיידית לבין מעבר הדרגתי ובר קיימא.

האתגרים ברורים, ומכאן גם קמים "כיסוי התנגדות" מגוונים, אף הם לא בעלי מאפיינים אחידים, המצריכים בהחלט תשומת לב, דיון, ובחלקם, פתרון דרך מציאת "שביל הזהב". לכך אנו צפויים לייחד דיון ייעודי.

נכון שנתעלה מעבר לנדרש להתאמות למערכת דיווחית פשוטה. מדובר בהכרה ומינוף היתרונות התחרותיים המשמעותיים הטמונים בביצועי ESG חזקים. זה כולל משיכה מוגברת למשקיעים, מוניטין מותג משופר ונאמנות לקוחות, גיוס ושימור כישרונות יעילים, ויעילות תפעולית וחדשנות מוגברת. מדובר בבניית עסקים עמידים וברי קיימא הממוצבים היטב להצלחה בעולם המתמקד יותר ויותר בפרקטיקות עסקיות אחראיות ואתיות.

ניתן לסכם ולאמר:

1. המדד האמיתי להצלחה של ESG הוא לא רק דיווח, אלא שיפורים מוכחים בביצועים סביבתיים, הון חברתי וממשל אתי.
2. האתגרים אינם מוטלים בספק: ניווט בעלויות הפוטנציאליות של תאימות, התמודדות עם המורכבות של איסוף וניתוח נתונים, ובניית יכולות ESG חזקות בתוך ארגונים.
3. היתרונות התחרותיים המשמעותיים שביצועי ESG חזקים מספקים הינם – שיפור אמון המשקיעים, חיזוק מוניטין המותג ומשיכת כישרונות מובילים. יתר על כן, ביצועי ESG חזקים בונים חוסן, ותורמים ליצירת ערך ארוך טווח של חברה ומוכנות לסביבה העסקית המורכבת יותר ויותר.
4. הדרך קדימה דורשת מחויבות קולקטיבית מכל בעלי העניין: קובעי מדיניות, עסקים, משקיעים והחברה האזרחית. שיתוף פעולה זה חיוני לפיתוח מסגרת רגולטורית המותאמת לניואנסים של המשק הישראלי, המאזנת בין הצורך באחריות ובשקיפות לבין המציאות המעשית הניצבת בפני עסקים בגדלים ובמגזרים שונים.
5. עלינו לשאוף למסגרת המתמרצת ותומכת בפרקטיקות בנות קיימא, ולא רק לקבוע חובת דיווח.

אז מה נדרש להצלחה?

מנהיגות וחזון (ממשלות, מאסדרים, ארגונים, חברה אזרחית, אזרחים), חשיבה לטווח ארוך, חובת נאמנות כשומרים על הסביבה והחברה, דבקות בטקסונומיה, אימוץ וניהול שרשרת הערך, התמקדות ביוזמות חינוכיות ומעורבות בעלי העניין.

ולחברות:

1. גבשו אסטרטגיה ומדיניות בעולמות ה-ESG; שלבו את ניהול סיכונים וסיכויי ה-ESG כחלק מאסטרטגיית הליבה; נהלו זאת באופן פרו-אקטיבי; נצלו את ההזדמנויות הקמות; תפתחו יכולות איסוף נתונים, שקיפות, ניתוח ודיווח.

2. גבשו מפת דרכים ברורה ליישום; תכננו ובצעו תרחישים; קיבעו יעדים ומדדים; שלבו עולמות אלה במסגרת התכנון הפיננסי ובעולמות התגמול; גבשו מערכות ניטור, בקרה, דיווח ואכיפה.

פעולות אלה לא צריכות להיות יוזמות בודדות אלא צריכות להיות מוטמעות עמוק בתרבות הארגונית, באסטרטגיה הכוללת של החברה ובפעילותה.

יש להמשיך להניח ולחזק את היסודות לעתיד שבו עסקים ישראלים משגשגים לא רק כלכלית, אלא גם כתאגידים אחראיים התורמים לחברה בת קיימא ושוויונית יותר.

יש חשיבות בהמשך השיח, נטפח שיתוף פעולה מתמשך ונעבוד יחד כדי להשיג חזון משותף של קיימות עבור המדינה, החברה, המשק והכלכלה ולמען דורות ההמשך.

תודה רבה ושנדע בשורות טובות בהקדם ושחג החנוכה הבא עלינו לטובה יהיה גם חג אורים משמעותי.

רשם: יאיר אבידן